

Vilnius. Danutės Mukienės nuotraukos

Ne visiškai aiškios Mato Untulio žuvimo aplinkybių smulkmenos. Bet aišku, kad jį, berenkant tautosaką ir medžiagą žodynui iš buvusio „Paryžiaus komunos“ kolūkio senųjų kolūkiečių, sučiupo ir nužudė Jonušo Antano, Kazio sūnaus („Vilko“) būrio nariai Lelėnų kaimo (Endriejavo apylinkės) ribose 1952 m. rugsėjo mėnesį. Prieš mirtį Untulis žmogžudžių prašęs, „kad nevestų jo į mišką, kad sušaudytų jį ant kelio, kad žmonės galėtų rasti jo lavoną ir palaidoti“.

„Tuo metu niekas nežinojo, net mažyčio nekrologo neparašė“ (J. Šimkus).

Taip... Nepalydėjome jo, tokio brangaus, žmogiško ir mielo, į paskutinę poilsio vietą, nepaklojome ant geltono kauburėlio pagarbos ir padėkos gėlėlės, netarėm sielvartingo atsisveikinimo žodžio, tik išgirdę apie jo begaliniai tragišką mirtį, aiktelėjome iš nuostabos ir skausmo.

Matas Untulis – šviesus žmogus, karštas savo krašto patriotas. Jis be galo džiaugėsi pirmaisiais pokario meto laimėjimais, kai iš kaimų ir miestų į mokyklas suplaukė marios jaunimo, kai į Vilnių buvo perkeltas Operos ir baleto teatras, kai pirmą kartą pasirodė Liaudies dainų ir šokių ansamblis, saviveiklos, kai suskambėjo salėse pirmieji koncertų akordai, kai pradėjo kilti pirmieji gyvenamųjų namų ir fabričių pastoliai. Jis džiaugėsi, bet ir sielojosi dėl kai kurių klaidų ir nesėkmių, kurių anuomet būta. [...]

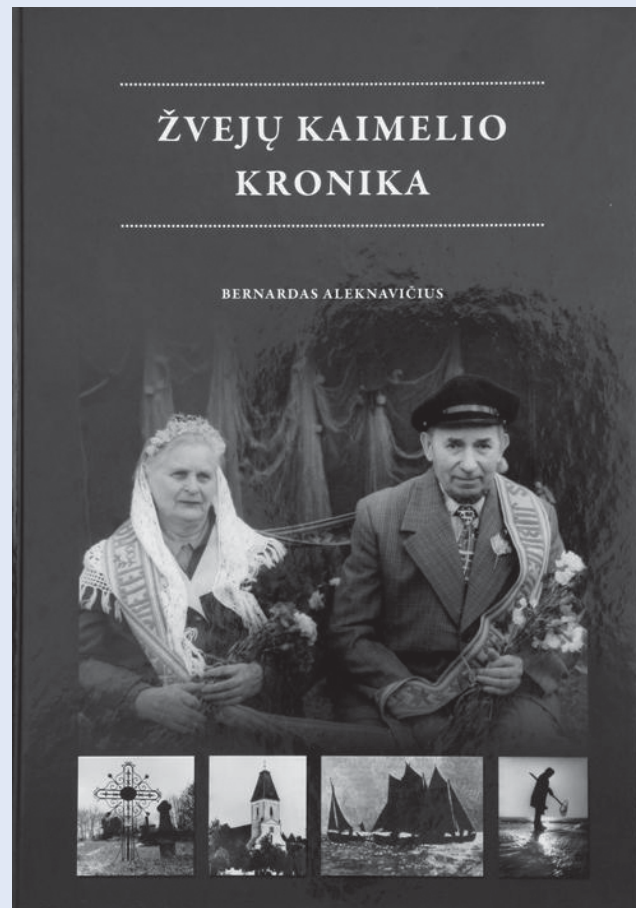
Matas Untulis buvo taurus ir nesavanaudis, didelis idealistas. Jis nekentė ponų, kas jie ir kokie jie bebūtų, kur begyventų. Nemėgo egoistų, savanaudžių, karjeristų.

Matas Untulis nuveikė didžius darbus, didžiai nuspelnė lietuvių kultūrai. Ir todėl mums, ne tik kraštotyrininkams ir ne tik Vilniaus krašto žmonėms, jis yra nepamirštamai brangus.

Pirmą kartą publikacija paskelbta leidinyje „Kraštotyra“ (1966, p. 193–204)

NAUJOS KNYGOS

BERNARDAS ALEKNAVIČIUS, ŽVEJŲ KAIMELIO KRONIKA

Bernardas Aleknavičius. „Žvejų kaimelio kronika“.

Recenzavo prof. Česlovas Kudaba. Redaktorė Romualda Nikžentaitienė. Išleido Lietuvos jūrų muziejus. Spausdino Spaustuvė „Druka“. Klaipėda, 2010 metai. Apimtis – 200 puslapių.

Fotografijų apybraižoje „Žvejų kaimelio kronika“ – jau išnykusio Kukuliškių kaimelio ir čia gyvenusių žvejų istorijos. Fotoapybraižoje į Kukuliškius bandyta pažvelgti ne tik kraštotyrininko, bet ir etnografo akimis. Knyga „Žvejų kaimelio kronika“ spaudai parengta 1985 metais. Ją bandyta išleisti 1997 m. pabaigoje, vėliau – 2002 m. (Klaipėdos 750-ies metų jubiliejaus proga), tačiau skaitytoją leidinys pasiekė tik po ketvirčio amžiaus nuo jo parengimo spaudai. Knygą išleido Lietuvos jūrų muziejus.